Octavian Lazăr Cosma, o aniversare de prestigiu

(Grigore Constantinescu – 22 ianuarie 2008)

Vocația este începutul unui traseu existențial care își autentifică valoarea de-a lungul anilor. Chemarea spre muzică, ce a fost călăuzită anume spre anumite orizonturi, a dovedit că opțiunile începuturilor și-au împlinit rostul, devenind domenii larg afirmate. Cum, aproape întregul drum profesional în arta muzicii îmi este familiar ca martor, cred că cele trei sferturi de secol împlinite acum de profesorul, muzicologul Octavian Lazăr Cosma ne aparțin în egală măsură nouă, celor ce i-am fost contemporani.

Primele amintiri coboară cu aproape o jumătate de secol în urmă, când absolventul Conservatorului „Rimski Korsakov" din Leningrad începea să lucreze, ca asistent, la Conservatorul bucureștean, conducând seminariile de istoria muzicii. Timpul s-a desfășurat în etape, care corespund adesea unor intersecții de activitate, fie pe tărâmul muncii desfășurate la Uniunea Compozitorilor, unde din 1963 s-a aflat permanent prezent cu răspunderi asumate, de la conducerea Biroului de muzicologie la Secretariatul breslei creatorilor, apoi vicepreședinte și, mai recent, ca președinte. Prezența sa a fost marcată de asemenea de preluarea problemelor de editare a **Revistei MUZICA**, de răspunsurile necesare pentru colaborarea Uniunii Compozitorilor cu străinătatea, prin dialogurile întreprinse în cadrul vizitelor de documentare sau de stabilire a relațiilor muzicienilor români cu cei de peste hotare. Există, de asemenea, coordonate paralele de activitate în celălalt tărâm de interes, cel a învățământului muzical universitar, unde etapele ascensionale s-au succedat într-o cadență ordonată de acumulări, cu ramificațiile firești ca răspunderi conexe în cadrul Catedrei de Istoria muzicii și de Muzicologie. După obținerea unuia dintre primele titluri de Doctor în Muzică din România, l-am întâlnit adesea, mai întâi cu implicații în calitate de referent, apoi cu cele de organizator, solicitat după 1990 de către Ministerul de resort universitar în comisii de validare, dar și prin asumarea calității de Conducător de Doctorantură. Enumerările acestea ar putea fi mai multe, îmbogățite de detalii prin alte conexiuni cu diferitele forme de implicare în Ministerul Culturii, de-a lungul anilor sau, cum ar fi, calitatea de consilier în lumea problemelor Radiodifuziunii.

Privind rezumativ toate aceste răspunderi care, în treacăt fie zis, toată lumea știe că sunt „cronofage" și „energofage", ar părea explicabil ca activitatea de creație muzicologică să se fi situat pe un plan secund. Rafturile de bibliotecă dezmint această presupunere, începând cu cele două volume prezentând, în anii tineri, **Opera românească**, precum și cu primul dintre volumele dedicate Conservatorului „Ciprian Porumbescu", amplificat trei decenii mai târziu cu o lucrare monumentală despre **Universitatea de Muzică din București la 140 de ani** (trei volume totalizând pentru 1500 de pagini). Cu **Oedipul enescian**, Octavian Lazăr Cosma nu a obținut doar titlul de Doctor în Muzică al Academiei „G. Dima" din Cluj. Totodată, profesional a marcat intrarea in lumea cercetării analitice, pe care o va urma, cu consecvență, pe linia cunoașterii și valorificării multor creații aparținând trecutului și contemporaneității componisticii românești, de la Sabin Drăgoi (**Năpasta**) la Pascal Bentoiu (**Amorul doctor, Hamlet**) sau Liviu Glodeanu (Zamolxe), de la problematica simfoniei românești la împlinirile simfonice realizate de Wilhelm Berger. Enumerările ar putea continua în această direcție, dovadă rubrica extrem de vastă existentă în **Lexiconul compozitorilor români** de Viorel Cosma (vol.2, 1999). Trebuie însă adăstat asupra cercetărilor complexe care au dat la iveală ideea realizării unei monumentale lucrări simbolic

intitulate Hronicul Muzicii Românești – nouă volume, despre care am avut bucuria să realizez cu autorul un interviu, când abia se anunța proiectul, împlinit în mulți ani de trudă. Realizarea aceasta, care va avea ecou prelungit în cunoașterea aprofundată a personalității muzicale a poporului nostru, a demonstrat capacitatea de documentare până la surse neabordate anterior, dar și posibilitatea de a supune etapele istorice unei valorizări moderne pertinente și sistemice, ca mijloc de edificare a istoriei unei culturi seculare, din trecutul arhaic la contemporaneitate. Ideea de a construi asemenea arhitecturi istorice a germinat în multiple alte cercetări istoriografice, componistice și publicistice, îndreptate către principalele instituții muzicale românești de mare tradiție. Poate fi astfel vorba despre **Hronicul Operei Române din București**, dar în egală măsură interesează și **Hronicul Operei Române din Cluj** (aflat încă în manuscris). Ca destine paralele, Octavian Lazăr Cosma a privit cu egal interes, dar fără a realiza dubluri portretistice, spre **Filarmonica bucureșteană în vizorul criticii muzicale** și, pe de altă parte, spre **Simfonicele Radiodifuziunii**, lucrări impunătoare, capabile a lumina realitatea în cernerea anilor în care aceste instituții au fost pilonii principali ai modernizării vieții muzicale naționale, ducând și peste hotare renumele artiștilor noștri. Reîntorcându-ne la celălalt for profesional în care și-a desfășurat activitatea, să remarcăm minuția de investigare în filele documentare care, inventariate și comentate, au devenit o istorie a **Universului muzicii românești, Uniunea compozitorilor și muzicologilor. 1920-1995**. Desigur, simpla enumerare a acestei munci imense este fastidioasă, chiar privită din perspectiva tezaurului documentar asimilat și a modului de implicare a dinamicii muzicologice de prelucrare. Este aici vorba și de deschidere de drumuri ce pot fi duse mai departe, dar numai după cunoașterea magistralelor deja realizate prin intermediul acestor lucrări ce propun studiului principalele trasee definitorii pe orizontul istoriei, creației, esteticii și comentariului publicistic, precum și al afirmării vieții muzicale.

Această atât de diversă preocupare în lumea muzicii, din care nu trebuie să uităm contribuțiile la promovarea multor generații de muzicieni, ca studenți ai cursurilor de Istoria muzicii românești, dar și a Clasei de muzicologie, apoi a îndrumărilor de numeroși doctori în muzică, are menirea de a completa portretul unei personalități de marcă, sărbătorite la împlinirea a 75 de ani de viață. Merite recompensate, firește, cu distincții precum Premiul Academiei Române, Ordinul Muncii, premiile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, Ordinul Meritul Cultural...

Sunt semnele concrete ale unui timp care a valorizat plenar vocația pusă de personalitatea unui Maestru în slujba muzicii.